

TANLAJB'EJ TI TOJ'OOLAL K'A'OOLAL ETEL TZ'AJ OOL ICHILMAKIL

KET T'AN TANLAJB'EJIL XOKAL 161-2020

Paxil, 22 ti uwakp'eel winal ti 2020

A' IXTANLAJB'EJ TI TOJ'OOLAL K'A'OOLAL ETEL TZ'AJ OOL ICHILMAKIL

TUMUTIL:

Ka' a' Jalmajt'an Almejenil ti Nojlu'umil ti Paxil, kula'an ka' tulakal tanlajb'ej yanti'ij ukuchpachej ti junp'eel ajtanlajt'anil ti Nojkaj, max yanti'ij umeyajoo' ti peksb'aj upatalil tz'aj almajt'an yok'ol ti tulakaloo' a' najmeyajkajoo' ti utanlajt'anoo' etel tojilik, oksajtz'iib'alil, nuktalik ete cha'anb'il tulakaloo' konoloo' numila'anoo' ete utanlajb'ej. Ka' a' Almajt'an ti Nojyutzkina'an Jalachpatal kula'an ka' ti utz'aj ti Jalmajt'an Almejenil ti Nojlu'umil etel ulaak'oo' almajt'anoo', a' Ajtanlajt'aniloo' yanti'ijoo' a' tzaypachoo' papachkuch: chukb'est'an etel mentik ka' chukb'est'an a' chicht'an toj ich a' ma'ketiloo' uchuloo' ti umeyaj: tojik etel tzoltan ti meyaj ti najmeyajkajoo' etel najilmeyajkajiloo' ich umeyaj, b'aylo' jeb'ix a' kánänb'alil ti jekeb'oo' tank'iniloo', makiloo' etel sinaloo' ich ukucht'aniloo', tan ucha'antik men a' utzseeb'mentik ich a' meyaj ti je'la' etel uchicht'an ti ket t'anoo', jeep'yool, pektzilju'um etel ulaak'oo' xeka'antajiloo' numila'anoo' etel a' umeyajiloo', ti ket t'an a' almajt'an.

TUMUTIL

Ka' a' Tojilna'at t'an ti Toj'oolal kula'an , ka' a' Nojkaj, ich a' chukb'esajilt'an ti ukuchpach ool ti cha'anb'il ti toj'oolal ti kajtaliloo' etel a' yaxb'il ooloo' ti ketil etel wanb'il ool, je' uma'lo'ilej yo'lal ti Tanlajb'ej ti Toj'oolal K'a'oolal etel Tz'aj ool Ichilmakil etel ich tzolt'an etel a' najmeyajkajiloo', t'oxmuk'iloo' najmeyajkajoo' etel jalk'ä'aniloo', kajiloo' yutzkina'aniloo' etel juntakoo', peksb'ajoo' ti pepeksik, kánänb'il, tz'akyajil ti toj'oolal, b'aylo' jeb'ix a' chukalb'iloo', etel xul ti tz'aj ti paxililoo' a' ma'lo' chukal sinal, na'at etel ichilmakil. Ka' a' Tanlajb'ej ti Toj'oolal K'a'oolal etel Tz'aj ool Ichilmakil, yanti'ij ukuch a' tojil ti Kuuchil Toj'oolal, na'ata'an jeb'ix a' tojb'il, almajt'anil, cha'anb'il, tzolt'an etel p'iisna'atoo' ti peksb'ajoo' etel najilmeyajkajiloo' ti toj'oolal ti tikilu'umil, a' Tanlajb'ej ti Toj'oolal K'a'oolal etel Tz'aj ool Ichilmakil yanti'ij ti meyaj ti mentik, yutzkina'an, tojb'il a' mentej ti a' almejeniloo', b'a'alyuchuloo' etel chunmeyajoo' ti a' k'ub'u' ti tanjaloo' ti toj'oolal ti a' makil etel ka' chukb'est'an etel mayejoo' ichoo', a' Tanlajb'ej ti Toj'oolal k'a'oolal etel Tz'aj ool Ichilmakil yanti'ij a' jach unojil sipit oolaloo' ti peksb'aj tulakaloo' peksb'ajiloo' etel chicht'an tulakaloo' a' p'iis ooloo' ka' ti ket t'an ti almajt'anoo', tojilna'at t'anoo' etel xeka'antajiloo' ti tanjaloo', pa'muk' ti peksb'aj ti umeyaj; etel ka' ich uchul ti nojyaj, a' Tanlajb'ej ti Toj'oolal K'a'oolal etel Tz'aj ool Ichilmakil, ketiloo' etel ulaak'oo'

najmeyajkajiloo' ti kuuchil etel kuuchiloo' ka' yanti'ijoo', ukuchpachej jok'sajt'an a' tojilna'at t'anoo' etel chunutaloo' k'atb'e'eniloo' ti känantik ti a' makil.

TUMUTIL

Ka' ti ket t'an etel a' Almajt'an ti Känantik Tulisb'il ti Paalil etel Xi'paalil, a' Nojkaj ukuchpachej umäch'b'il a' p'iis ooloo' ajmen-almajt'an, känänb'aliloo', ichilmakiloo' etel känb'aliloo' ti känantik ti ajmo'nok paaloo', ixmo'nok paaloo' etel xi'paaliloo'; ti a' nuktal k'atb'e'enil jok'sat'an a' ket t'an tanlajb'ejb'il je'la', ka' yanti'ij xeka'antajiloo' ti nakomil etel k'atb'il ti Nojkaj;

MEN B'AY:

Ich peksb'ajil ti a' meyajiloo' ka' utz'ajik ti pektzil almajt'an 194 junxeet' a) etel f) ti a_z Almajt'an Almejenil ti Nojlu'umil ti Paxil; etel chun ool ich a' pektzil almajt'anoo': 27 junxeet' a), f) etel m) ti Xot' ool almajt'an Xokal 114-97 yi Nochna'at almajt'a ti Nojlu'umil ti Paxil, almajt'an ti Nojyutzkina'an Jalachpatal; 4, 9 junxeet' a) etel 58 Xot' ool almajt'an Xokal 90-97 ti Nochna'at almajt'an ti Nojlu'umil ti Paxil, Tojilna'at t'an ti Toj'oolal etel 54 ti Xot'ool almajt'an Xoakl 27-2003, Almajt'an ti Känantik Tulisb'il ti Paalil etel Xi'paalil, tulakaloo' ti Nochna'at almajt'an ti Nojlu'umil ti Paxil.

KET T'AN:

Jok'sajt'an a' tzaypach:

TOJILNA'AT T'AN TI A' TZ'AJ OOL JANIL TI A' XI'PAALIL ICH A' KUUCHILOO' TI TZ'AJ OOL UNAJILTZ'ÄKYAJIL

JUNPAY I

K'ATIJ ETEL NA'TIKT'ANOO'

Pektzil almajt'an 1. K'atij. A' Ket t'an Tanlajb'ejil je'la', yanti'ij men k'atij ma'l' a' tz'aj ool janil ti xi'paaliloo' ich a' Kuuchiloo' ti Tz'aj ool Unajiltz'äkyajil ich tulakaloo' kuuchiloo' ti tz'aj ool ti toj'oolal.

Pektzil almajt'an 2. Jaab'. Ukula'an ub'aj jab'ix xulxup ti jaab' ti tz'aj ool tz'äyaypaalil, ti waklajp'eel (16) jaab', junlajp'eel (11) winaloo' etel junk'äl b'olonp'eel (29) k'inoo' ti tz'aj ool janil ich Kuuchiloo' ti Tz'aj ool Unajiltz'äkyajil.

Pektzil almajt'an 3. Yutzkina'an ti a' tz'aj ool. Uchicht'an a' tz'aj ool janil ich a' Kuuchiloo' ti Tz'aj ool Unajiltz'äkyajil, a' b'a'ax umentej ti jeb'ix tzaypach:

A) Tulakaloo' ti ajk'oja'anoo' yalam ti wuklajp'eel (17) jaab' ka' k'atb'e'enil tz'aj ool unajiltz'äkyaj, jeb'ix uyaxtz'äkyajoo', unajiltz'äkyaj wa k'atalyaj (ich je'b'a'axakej ti a'

kuuchiloo' ti tz'äkyajpaalil), ukuchpachej utz'aj ool ich a' kuuchiloo' tz'äkyajpaalil ti ket t'an etel tzaypach:

- a. **Yaszt'äkyajoo'**: Tulakal ajk'oja'an yalam ti wuklajp'eel (17) jaab' ka' b'el uka'aj ti tanjaloo' ti yaxtz'äkyaj unajiltz'äkyajil utz'aj oolej ich kuuchil ti tz'äkyajpaalil.
- b. **Unajiltz'äkyajil**: Tulakal ajk'oja'an yalam ti wuklajp'eel (17) jaab' uk'atij unajiltz'äkyajil okolej ich kuuchil tz'äkyajpaalil.
- c. K'atalyaj taanka'il: Tulakal ajk'oja'an yalam ti wuklajp'eel (17) jaab' ka' uk'atb'e'enil junp'eel k'atalyaj ti la'iloo' tz'äkyajoo', ub'enes ti Tz'aj ool Yaxb'il ti k'atalyaj ti tz'äkyajpaalil, ti ket t'an wa yanil ti k'atalyaj ti kuuchil la'iloo' ti tz'äkyajpaalil.
- d. Yan uyaal etel na'b'il: Tulakal ajk'oja'an yalam ti wuklajp'eel (17) jaab' yan uyaal wa ka' k'atb'e'enil tz'aj ool ti na'b'il ub'enes ti a' k'atalyaj ti tanjaloo' ti Ginevo-obstetricia unajiltz'äkyajil tan ujajkuntej jun'eel tz'aj ool ti ma'lo' ti a' xi'paalil.

JUNPAY II XEKA'ANTAJIL XULOO'

Pektzil almajt'an 4. Pektzilt'an. A' Ket t'an Tanlajb'ejb'il je'la', ukuchpachej jelt'an etel pektzilt'anej ich a' t'anoo' ti kajoo' Mayajoo', Garifuna etel Xinka.

Pektzil almajt'an 5. Tan umanil. A' Ket t'an Tanlajb'ejb'il je'la' chu'umpajij ti tzaypach ti uk'a'amwalej ich a' T'oxpektzil B'elnal.

PEKTZILEJ

DOCTORA MARÍA AMELIA FLORES GONZÁLEZ
MINISTRA DE SALUD PÚBLICA Y ASISTENCIA SOCIAL

